

Førsteforsøg.

Karen Bramson: „Den unge Frue“ og „Mands Vilje“.

Forfatterinden af disse to Skuespil synes ikke at have rigtig Forstand paa Mandfolk. Ask, den mandlige Hovedperson i det sidste Stykke, skal være Videnskabsmand; han er Professor ved Universitetet, og sætter alt, først sin huslige Lykke, siden Livet til paa en Idé, som han mener vil lyksaliggøre Menneskeheden, den nemlig ad kemisk Vej at lave Brød, direkte af Jord. Herom konverserer han ethvert Menneske, der dumper ind i hans Stue; han kaldes en Fantast, men er kun en Karikatur. Den unge — i Virkeligheden 40aarige — Frues Mand og voksne Søn er lutter Ynkelihood, begge modne til at sættes under Formynderskab og ganske interesseløse. Anderledes med de fire Kvinder, som figurerer i Stykkerne. De er faade opfattede og skildrede med virkelig Følelse. Selv over den gamle Frue, der er en onskabsfuld Heks, falder der et Glimt af Forstaaelse, da hun bryder ud i Klage over alt det onde, hun selv har døjet i sin Ægtestand. Og at den unge, der nu uden at røre sig ser paa, at den gamle af en Fejltagelse tager Gift, at hun, som Manden siger, engang har været „en livsglad og herlig Kvinde“, at hendes Stemme, der nu som hun selv er haard og tør, har været blød og klangfuld, det tror man, og forstaar, at der er gaaet noget godt til Spilde. Hver især belyser disse fire Kvinder egentlig Ægteskabsproblemet Vanskelighed for den moderne Kvinde. I gamle og mere prosaiske Tider betød Giftermaal en Virksomhed for Kvinden og med Virksomheden fulgte den Værdighed og Glæde, som hører Arbejdet til. Nu er Arbejdet for mange indskrænket til et rent Minimum, og jo mere ægte Kvinde en Hustru er, jo mere hun samler sit Væsen i „den store Følelse“, des mere er hun ogsaa udsat for Skuffelse og Sorg. Kun een af de fire har haft Energi nok til at redde sig ud af sit uheldige Ægteskab; men hun tænker mærkværdig nok ikke paa andet end paa at komme ind i et nyt. For dette virker hun med en Aabenhed og Ugenertheit, der — lige som Sproget paa enkelte Steder i den lille Bog — smager mere norsk end dansk.

Om hun er ment ironisk, eller Forfatteren virkelig selv tror, at uden for Ægteskabet er „Repertoiret“ for en Kvinde indskrænket til Toilette og franske Romaner, det fremgaar ikke tydeligt af Bogen. Men det er heller ikke det væsentlige; og selv om den i det hele kunde være skreven med mere Kunst, synes det dog, som om Forfatteren har noget paa Hjerte, har Sympati og Forstaaelse for, hvad der leves og lides i vor alt andet end lykkelige Tid.

Det gælder overhovedet om de mange debuterende Forfatterinder fra de senere Aar, at de skriver med meget mere Ærlighed og Uforbeholdenhed, derfor ogsaa med mere virkelig Personlighed, end en tidligere Tids lite-

rære Kvinder, som jo ogsaa jevnligt skjulte sig under et mandligt Pseudonym. Og det er glædeligt, at vore Forlæggere synes at have Øje herfor og ligefrem at opmuntre denne Side af Kvindesagen. Man maatte blot ønske, at de vilde udstrække denne Interesse ogsaa til Oversættelseslitteraturen. Der cirkulerer saa megen tarvelig Stads i Læsekredse og Lejebiblioteker, mens vi mangler Oversættelser af saa fortrinlige Romanforfattere som George Elliot og Humphrey Ward, ikke at tale om en Mængde virkelig egenartede Skribenter som den engelske George Egerton, den afrikanske Olive Schreiner, den amerikanske Mary Wilkins, den tyske Ebner Eschenbach m. fl. En Del af denne Litteratur er oversat paa Norsk, og i denne Nyskandinavismens Tidsalder kunde dette vel være tilstrækkeligt; men som Forholdene nu er, synes det dog, at for vore egne Forlæggere tager sig af dem, vinder de ikke almindelig Udbredelse hos os.

K. F.

Et Spørgsmaal.

For nogen Tid siden besøgte jeg en Gaardmandskone i Øst-Himmerland. Hun fortalte mig, at hun sammen med en anden Kone var bleven valgt til at have Tilsyn med Plejebørnene i Sognet.

Paa deres første Vandring som tilsynhavende kom de til et lille Hus ude i Heden, hvor der fandtes to af Sognets udsatte, hjemløse Smaabørn. Plejemoderen var gaaet til Byen. Paa Husets kolde Stentrappe sad den ældste uden Undertøj og stirrede sløvt hen for sig. I den uordentlige Stue stod en snavset Vugge med det yngste Barn, en 1/2 Aar gl. Dreng, der laa vaad og urenlig i de daarlige Vuggepuder og suttede paa en ilde-lugtende Pottesflaske.

Konerne gjorde straks Anmeldelse til Sogneraadsformanden og standsede ikke, før de fik Børnene i andre Plejehjem. Det yngste kom hos en almindelig kendt og agtet Plejemoder, Ane, og dermed syntes Sagen afgjort.

Min Værtinde rejste paa Besøg en 14 Dages Tid; men da hun vendte hjem, erfarede hun til sin Bestyrtelse, at det mindste Barn atter var havnet i sit gamle Plejehjem. Hun gik ufortøvet til Sogneraadsformanden, der forklarede, at Ane var bleven syg og havde frasagt sig den lille, og det var nemmest at faa ham anbragt det gamle Sted. Konen protesterede, men det nyttede intet. Nu spurgte hun mig, hvorledes hun skulde forholde sig i denne Sag, og om hun, dersom hun stod magtesløs, havde Ret til at trække sig tilbage fra Plejebørnstilsynet, eller om det var et tvungent offentligt Hverv.

Jeg stod lige saa uvidende som hun og tillader mig derfor at lade Spørgsmaalet gaa videre til „Kvinden og Samfundet“. Har de tilsynshavende Kvinders Klage saa lille Indflydelse paa de stakkels Børns Stilling, bør det paatales, og har de tilsynshavende indgribende Ret til at handle, bør de

ogsaa kende denne Ret, da maaske mange af dem er lige saa uvidende som den jydsk Gaardmandskone og jeg.

A. R.

Paa dette Spørgsmaal har Hr. Højesteretsassessor O. Johansen velvilligst meddelt følgende Svar:

„Ifølge Lov om Tilsyn med Plejebørn af 1. Marts 1895 udøves Tilsynet af en eller flere dertil egnede Mænd eller Kvinder, som Kommuneraadet kan formaa dertil. Tilsynet er altsaa ikke et offentlig tvungent Hverv, men vedkommende har Ret til at trække sig tilbage derfra, naar han eller hun vil.

Finder den tilsynsførende ikke Plejen forsvarlig, skal hun først give Plejeforældrene en Advarsel, men sker der derefter ingen Forandring anmelder Tilsynet det fornødne for Kommuneraadet, der da skal lade foretage en Undersøgelse.

Hvis Kommuneraadet trods Anmeldelsen ikke foretager sig noget, kan den tilsynsførende enten straks indgive en Klage til Overøvrigheden, d. s. Amtmanden, eller ogsaa, hvis der ikke er særlig Fare ved at vente, foreløbig forholde sig rolig, idet den Beretning, som de tilsynsførende ved hvert Aars Begyndelse skal afgive om deres Virksomhed i det forløbne Aar og om de tilsete Plejeforholds Beskaffenhed, af Kommuneraadet skal indsendes inden 1. April til Overøvrigheden. Herved vil altsaa deres eventuelle Klager ogsaa komme til Amtmandens Kundskab.“

„L'Universelle“.

Verdensudstillingen.

En af de lykkelige, der var med til Aabningshøjtideligheden fandt næsten Æren for dyrt betalt. Naturligvis var det morsomt misundt at køre gennem Mængden, der havde samlet sig, morsomt at se de pragtfulde Uniformer og Dragter, de mange Mennesker, der var strømmet til for at se Stadsen og ikke mindst Gæsterne fra alle Lande; men selve Udstillingen var i det Øjeblik som en Theaterdekoration.

Man havde dog arbejdet Dag og Nat, i sidste Øjeblik laante man Soldater hos Krigsministeren for at jævne Vejene og gøre det muligt at gaa om derinde.

Præsidenten talte i den store Sal til de indbudne og Arbejderne; de forreste kunde dog høre ham, de bageste maatte læse Talen bagefter som vi andre. Det smukkeste var hans Ord til Arbejderne og til dem, der i 6 Aar trøstigt havde arbejdet paa at faa Udstillingen i Stand. Vorherre nævnte han ikke; hans Bistand og Beskyttelse bad Protestanterne om i l'Oratoire, den gamle Kirke i Rue Richelieu, Katolikkerne i Notre Dame. Pastor Appia, der i mere end 25 Aar har været luthersk Præst prædikede det første Sted, Cardinal Richard det an-

det. Det første Sted, der var smykket festligt, kun med Taler og Bøn, det andet tillige med stor Pomp og Pragt, Procession i Kirken og Pavens Vel-signelse.

Man sige, hvad man vil om Uordenen, den ses kun altfor tydeligt; men naar man har set Udstillingspladsen med dens Kaos af Kister og Kasser for 3 Uger siden, saa maa man snarere undre sig, at Fransk-mændene kom saa vidt. Disse Kasser, mærkede med Nationernes Flags Farver, var jo ellers omtrent ens. Et amerikansk Hus havde haft den lyse Idé at male sine Kasser højrøde; den betalte sig.

Udstillingens Plads er vidunderlig smuk; ved at sejle ned ad Seinen i en af de smaa Dampere faar man straks et Overblik over en stor Del af den.

Publikum, der var meget vred over ikke at komme med den første Dag, (de huskede, hvor morsom den var ved sidste Verdensudstilling) blev trøstet med en Illumination den Aften.

Paris, selve Byen, var illumineret med elektriske Lamper og Flag som sædvanlig ved store Fester; men ved Udstillingen havde man gjort særlige Anstrengelser. Deputerkammerets Piller var omvundne med franske Flag og Bygningen glimrende oplyst. Selve Indgangsbuen straaede som en mægtig tyk Violkrands, rettere to, en mørk med en lysere indenfor; Grænsen var dog ikke skarpt dragen, thi de violette elektriske Lamper skiftede Farve fra lyst til mørkt enkeltvis, hvad der gav det hele et vidunderligt Liv. En Baadebro ved dens Fod var krandsat med mørkerøde Lamper, begge Dele spejlede sig i Floden. Kajerne, Broerne var fulde af Folk; glade Mennesker, der sagde Vittigheder, unge og gamle, hele Familier, alle var med. Der myldrede af fremmede, alle Sprog blev talt. „Nå, dette er storartet! hvad behager“, lød det pludselig ved Siden af os paa ægte københavnsk til stor Glæde for de unge.

Det var underligt at mærke Uviljen mod Engländerne. „Miss, Miss,“ raabte Gadedrengene; de stillede sig op foran dem og spurgte: „Men, hvad i al Verden er dette!“ og blev svaret med Latter af Kammerater „a lady“, en „oh yes!“ „Vive les Boer!“

De oplyste Broer og Bygninger langs Floderne saa glimrende ud med deres elektriske Lamper og lysende Trophæer. Aftenen var lun og stille, en af de Aftener, der er saa vidunderlig dejlige i Paris. Eiffeltaarnets Kontur var oplyst og Toppen var en stor Glød. Det var en Hvil for Øjet og Tanken at se opad, hvor Maanen stod kold og klar og stak det hele ud.

Paris har skiftet Karakter; Kinesere, Arabere, Tyrkere, Negre, ses overalt. Folk morer sig med at give Møde, naar Udstillingen lukkes, for at se den brogede Skare strømme ud og søge hver til sit; de buttede brune, sorte og gule Smaabørn er uimodstaelige.

Der er lejet Huse og Lejligheder til dem, hvor hver lever paa sin Vis — til Sorg for Værterne, — det har endogsaa givet Anledning til Rets-sager.

Værterne er lidt skuffede over, at

Veltalenheden og S. O. Reitzel.

S. O. Reitzel advarer i nærværende Blad for den 24. April 1900 Kvinderne imod en Artikel i et herværende Ugeblad, som opfordrer os til at øve os i den ædle Talekunst. Vi er, siger S. O. R., i Forvejen „overvældende oratorisk begavede“. Ja, men saa kan jeg dog ikke indse andet, end at vi maatte kunne bringe det vidt ved at dyrke Veltalenheden som Kunst. Thi overvældende Naturgaver i Forening med kunstnerisk Uddannelse frembringer jo de aller herligste Resultater.

Det er dog særlig det „kunstige“ ved Kunsten, som S. O. R. frygter, vil gøre Kvinderne affekterede.

Aa, det har slet ingen Fare, dersom vi blot tør tro S. O. R., thi det er jo netop, hvor den naturlige Be-

gavelse svigter, at Kunstneren tyer til de kunstige Midler og derved bliver affekteret.

Men kan Kvinderne tale, saa har vi — i Følge S. O. Reitzels Udsagn — en anden og meget værre Mangel: Vi kan ikke tænke! Vi raades derfor til at øve os i Tænkning. S. O. R. er dog ikke rigtig fulgt med Tiden, og ved derfor ikke, at det for længe siden er gaaet op for os, at det er vor Tænkeevnes frie Udvikling, som Samfundsskrankerne i Særdeleshed har forsynet sig imod, og at vi følgelig er ivrig i Færd med at udbedre Skaden. Netop derved er denne Kvinders trykkende Ordangel, om hvilken S. O. R. intet ved, opstaaet; thi saa let, som det falder den uvidende Kvinde tankeløst at lade Ordene strømme over Læberne, saa store Vanskeligheder har den tankende Kvinde at overvinde, naar hun offentlig vil udtale sine Tanker. Først er hun jo Kvinde og har som saadan en Rest i Blodet af al den Fordom, der saa længe

har været Enehersker over alt Kvinde-liv, hvad der volder hende en Lampe-feber af en blandt Mænd ukendt rædselsfuld Karakter. Dernæst kommer hun ved sin Tænkning ofte til et andet, undertiden et helt modsat Resultat, end det alment anerkendte, af Mændene fastslaaede; og der hører jo altid et usædvanligt Mod til alene at udfordre den hele kompakte Majoritet. Og endelig lurar det af S. O. R. nævnte „maskuline Smil“ lumskt bag Tilhørernes Skæg, rede til med eller uden Anledning at brede sig i hele sin Overlegenheds medlidtsblandede Foragt over de mandlige Ansigter.

Sandelig, det kunde nok være godt, om vi øvede os i at udtale vore dybeste Tanker. Mangen Gang lever og dør de med os uden nogensinde at have givet sig Lyd.

Men, som jeg før sagde, S. O. Reitzel er ikke fulgt med Tiden. Uagtet de store Vanskeligheder har vi dog alt Kvinder, som har lært først at tænke, derpaa at tale, og som har

trodset det maskuline Smil. Jeg vil anbefale S. O. R., at gaa hen at høre f. Eks. Fru Nina Bang og derved finde Lejlighed til at faa sin gammeldags Opfattelse af Kvindens Aand og Væsen moderniseret en Smule saadan hen i Retning af, at vi ogsaa er Mennesker, der kan være svagt eller være rigt begavede, og hvis Evners Frodighed staar i Forhold til de Udviklingsmuligheder, som Samfundet byder hver enkelt, ganske som Tilfældet er med Mændene.

At tænke og at udtale sine Tanker godt, kan, vil og bør enhver Kvinde, som har Evner dertil, lære. Men en Kunst er der, som alle vi Kvinder, evnefattige saavel som evnerige kan lære Mændene af: Kunsten at smile. Man tro aldrig, at hin køphøje Maskulinisme, som giver sig Udslag i ubeviste Paastande, endnu udi Aaret 1900 kan vise sig offentlig, uden at det feminine Smil saa smaat begynder at lirke ved en og anden rød Kvindemund hist og her. Naar S. O. Reitzel